

Алла Дмитренко

**ОСНОВИ АТРИБУЦІЇ ТА ЕКСПЕРТИЗИ
КУЛЬТУРНИХ ЦІННОСТЕЙ :
ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ**

Міністерство освіти і науки України
Волинський національний університет імені Лесі Українки
Факультет історії, політології та національної безпеки
Кафедра музеєзнавства, пам'яткознавства та інформаційно-аналітичної
діяльності

Алла Дмитренко

**ОСНОВИ АТРИБУЦІЇ ТА ЕКСПЕРТИЗИ
КУЛЬТУРНИХ ЦІННОСТЕЙ :
ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ**

Луцьк – 2025

УДК 069.51:7.072(079.1)
Д 53

*Рекомендовано до друку науково-методичною радою
Волинського національного університету імені Лесі Українки,
протокол №2 від 20 лютого 2025 р.*

РЕЦЕНЗЕНТ :

Карліна О. М., кандидат історичних наук, доцент кафедри Всесвітньої історії
Волинського національного університету імені Лесі Українки

Дмитренко А. А. Основи атрибуції та експертизи культурних цінностей : тестові завдання. Луцьк, 2025. 57 с.

У виданні вміщено тестові завдання до тем першого змістового модуля ОК «Основи атрибуції та експертизи культурних цінностей» : «Знавецтво як основа атрибуції та експертизи культурних цінностей», «Атрибуція культурних цінностей», «Експертиза культурних цінностей», «Методики експертизи культурних цінностей». Запропоновані відкриті і закриті тестові завдання різних видів: багатоваріантні питання з однією і кількома відповідями, тести з альтернативною відповіддю (так, ні), на встановлення відповідності та ін. Вміщені методичні рекомендації до опрацювання тестових завдань різних видів. Тестові завдання розроблені для самостійної роботи і самоперевірки знань здобувачів вищої освіти спеціальності 027 Музеєзнавство, пам'яткознавство.

© Дмитренко А. А., 2025
© Волинський національний
університет імені Лесі Українки, 2025

ЗМІСТ

Вступ	4
1. Методичні рекомендації до вирішення тестових завдань	5
2. Оцінювання тестових завдань	14
3. Тестові завдання з теми «Знавецтво як основа атрибуції та експертизи культурних цінностей»	15
4. Тестові завдання з теми «Атрибуція культурних цінностей»	27
5. Тестові завдання з теми «Експертиза культурних цінностей»	35
6. Тестові завдання з теми «Методики експертизи культурних цінностей»...	44
Рекомендована література	55

ВСТУП

Методичні рекомендації містять тестові завдання до першого змістового модуля освітнього компоненту «Основи атрибуції та експертизи культурних цінностей». Тестові завдання призначені для самостійної роботи і самоперевірки знань здобувачів вищої освіти.

Тестові завдання до тем 2 – «Атрибуція культурних цінностей» і 3 – «Експертиза культурних цінностей» уточнені і доповнені; тести до тем 1 – «Знавецтво як основа атрибуції та експертизи культурних цінностей» і 4 – «Методики експертизи культурних цінностей» наново розроблені.

Усі тестові завдання згруповані за темами, що дозволяє використання їх для самоперевірки знань здобувачів освіти при вивченні теоретичного матеріалу, що допоможе визначити ступінь оволодіння матеріалом, що вивчається.

Методичні рекомендації містять відкриті і закриті тестові завдання таких видів:

- I. Багатоваріантні питання з однією відповіддю
- II. Багатоваріантні питання з кількома (2–5) відповідями
- III. Визначення пропущених слів, фраз, дат
- IV. Альтернативний вибір – Правильно / неправильно
- V. Коротка відповідь
- VI. Встановлення відповідності
- VII. Відкриті завдання
- VIII. Есе.

Розробка містить методичні рекомендації до вирішення тестових завдань різного виду з наведенням конкретних прикладів; вміщено пояснення до оцінювання тестових завдань.

Для полегшення роботи над тестовими завданнями вміщено список літератури.

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИРІШЕННЯ ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ

I. Багатоваріантні питання з однією відповіддю відносяться до тестових завдань закритої форми так як поряд з питанням / твердженням наведені варіанти відповідей серед яких одна відповідь правильна, інші – помилкові. Це найбільш простий вид тестових завдань, здобувачам освіти, використовуючи знання, набуті в ході вивчення освітнього компоненту, потрібно знайти і позначити правильну відповідь. Наприклад:

Якої культурної цінності стосувався перший «експертний» опис, зроблений на українських землях?

- А) ікони Холмської Божої Матері;
- Б) Володимирської ікони;
- В) скіфської пекторалі.

При вивченні теми «Знавецтво» дізнаємося, що перший експертний висновок, зроблений на українських землях, відноситься до середини XVII століття. Він був укладений єпископом Холмським і Белзьким, членом монашого ордену василіан, доктором богослов'я Яковом Сушею, автором книги «Фенікс, тричі воскреслий» про чудотворну ікону Холмської Божої Матері у 1646 році.

Отже, правильна відповідь «А» – ікона Холмської Божої Матері. Відомостей про дослідження Володимирської ікони немає, а скіфська пектораль була знайдена лише в 1971 році.

Доволі простими є й завдання на визначення року тієї чи іншої події, прийняття закону, Положення та ін., що стосуються організації наукової атрибуції та експертизи культурних цінностей. Наприклад:

Останній «Перелік державних установ, закладів культури, інших організацій, яким надається право проведення державної експертизи культурних цінностей» прийнятий:

А) 2017 р.;

Б) 2019 р.;

В) 2023 р.

«Перелік державних установ, закладів культури та інших установ, яким надається право проведення державної експертизи культурних цінностей» приймався . Такі переліки були у 2014, 2016, 2017, 2019 роках. Останній «Перелік...» затверджений від 25 липня 2023 року, 12 серпня 2023 року внесені чергові зміни. Прийняття нового Переліку і змін до нього викликані повномасштабним вторгненням, в результаті якого були окуповані окремі регіони України. Музеї, архіви та ін., які знаходяться на цій території, виключені з «Переліку...» 2023 року. Отже, правильна відповідь «В» – 2023 рік.

II. Багатоваріантні питання з кількома (2–5) відповідями – також відноситься до закритого типу і передбачає пошук кількох правильних відповідей (множинний вибір). Такі завдання вирішуються за тим же принципом, що й завдання з однією правильною відповіддю. Здобувач освіти повинен самостійно визначити скільки правильних відповідей має той чи інший тест. Наприклад:

2 правильних відповіді

Атрибуційний метод Джованні Мореллі отримав назву:

А) анатомічний;

Б) морфологічний;

В) граматики художньої мови;

Г) інтуїтивний;

Д) метод зорової атрибуції.

«Атрибуційний метод Мореллі» був, по суті, детективним. Він виходив з того, що певні елементи зображення особливо характерні для індивідуального почерку майстра, вільні від наслідування і не пов'язані традицією школи. До таких відносять руки, пальці, нігті, вуха, брови та ін. «Більшість майстрів, – писав Мореллі, – мають звичку головну увагу приділяти обличчю та зображати його настільки повно, наскільки це можливо. В учнів же часто помітне просте наслідування, але це в найменшій мірі стосується рук і вух, нігтів, дуже різних у кожної людини. Отже, Мореллі вперше спробував вивести окремі закономірності побудови творів живопису, створивши *«граматику художньої мови»* або *«методику зорової атрибуції»* яка, на його думку, мала стати *основою атрибуційного методу*. Тому правильні відповіді «В» і «Д».

3 правильних відповіді

Синонімами знавцтва в українській мові можуть бути:

- А) фаховість;
- Б) ерудиція;
- В) компетентність;
- Г) освіченість;
- Д) глибокі знання.

Шукаючи правильні відповіді, здобувачі освіти повинні виходити з того, що знавці – це не фахівці-мистецтвознавці, це не люди зі спеціальною мистецькою освітою чи взагалі з університетськими дипломами. Знавці – це люди, які знають і відчують ту чи іншу культурну цінність, які мають насамперед добру практичну підготовку, постійно тренують пам'ять. Для того, щоб розумітися на монетах не обов'язково мати спеціальну освіту, вони самостійно набувають знання у цій сфері. Тому, синонімами знавцтва можуть варіанти відповідей: «А» – ерудиція, «В» – компетентність і «Д» – глибокі знання. Ому не фаховість і освіченість – бо знавці не фахівці і не мають спеціальної освіти.

4 правильних відповіді

Назвіть основні етапи розвитку техніко-технологічних методів експертизи:

- А)** від епохи античності;
- Б)** від XV до першої половини XVIII ст.;
- В)** з середини XVIII до другої половини XIX ст.;
- Г)** з другої половини XIX до початку XX ст.;
- Д)** з 1930-х рр.

У сучасній світовій практиці виокремлюють чотири основні етапи в розвитку технологічних методів із застосуванням точних наук для дослідження культурних цінностей, які базуються на успіхах науки і науково-технічного прогресу.

Перший етап почався в часи античної культури і тривав століттями, протягом яких проводилися випадкові дослідження. *Другий етап* науково-технічних досліджень почався приблизно в середині XVIII століття і пов'язаний з емпіричним періодом у розвитку науки та з першими успіхами хімії. *Третій етап* припадає на другу половину XIX – початок XX століття. Він позначений досконалістю хімічного аналізу, використанням мікроскопу та одного з найбільших відкриттів цього століття – фотографії та ін. *Четвертий етап* розпочався з 1930-х років. У той час при музеях більшості країн відкриваються випробувальні лабораторії, деякі з яких з часом перетворюються на відомі наукові центри технологічного дослідження культурних цінностей.

Отже, правильними є варіанти відповідей: «А», «В», «Г», «Д». Варіант «Б» неправильний, так як цей період (з XV до першої половини XVIII ст.) включається в перший етап, який розпочався в античну епоху, що пов'язано з відсутністю в цей період певних технічних досягнень, які б дозволили вдосконалити процес експертизи культурних цінностей.

5 правильних відповідей

Експерти державних установ, перелік яких визначено наказом Міністерства культури України, можуть проводити експертизу:

- А) попередню;
- Б) первинну;
- В) додаткову;
- Г) контрольну;
- Д) повторну.

Здобувач освіти має звернутись до Постанови Кабінету міністрів України «Порядок проведення державної експертизи культурних цінностей та розмірів плати за її проведення» від 2003 року, в редакції 2013 року та «Методичних рекомендацій з проведення державної експертизи культурних цінностей» (2019 рік), які визначають проведення наступних видів експертизи культурних цінностей:

- попередня експертиза проводиться з метою визнання об'єкту культурною цінністю або предметом культурного призначення серійного чи масового виробництва;
- первинна експертиза проводиться з метою надання рекомендацій щодо можливості вивезення (тимчасового вивезення) культурних цінностей з території України;
- повторна експертиза проводиться у разі виявлення порушення вимог «Порядку проведення експертизи...» під час проведення первинної експертизи або за наявності обґрунтованих претензій заявника до висновку первинної експертизи;
- додаткова експертиза проводиться у разі виникнення нових наукових підстав для характеристики об'єкта;
- контрольна експертиза проводиться для перевірки висновків первинної експертизи за ініціативою суб'єктів експертизи.

Отже, правильні усі 5 запропонованих варіантів відповідей.

ІІІ. Визначити пропущені слова, фрази, дати – цей вид тестів також відноситься до закритих, так як пропонуються варіанти відповідей.

Вставте пропущені слова та дати : *Поняття «вивчення музейних предметів» склалося у музеєзнавстві у [] роках і включало наступні етапи роботи []:*

А) 1960-х роках; Б) 1990-х роках;

В) атрибуцію; Г) експертизу; Д) класифікацію; Е) інтерпретацію.

Теоретичне обґрунтування поняття «вивчення музейних предметів» стало складатися в музеєзнавстві у 1960-і рр., коли воно почало набувати самостійного значення. У нинішньому музеєзнавстві *вивчення музейних предметів* складається з трьох послідовних етапів:

- атрибуції музейних предметів,
- їх класифікації та систематизації,
- критичного аналізу та інтерпретації (тлумачення)

та є основною складовою частиною фондової та науково-дослідної роботи музейних закладів.

Отже, правильними є варіанти відповідей: «А», «В», «Д», «Е». Варіант «Б» відпадає, так відомо, що формування поняття «вивчення музейних предметів» почало складатись у 1960-х роках. Стосовно варіанту «Г» – експертиза, то воно не є складовою цього поняття. Експертиза культурних цінностей стає актуальною з формуванням відкритого артринку з 1990-х років. Сьогодні експертиза є складовою музейної роботи, але не вивчення музейних предметів.

IV. Правильно / неправильно – ці тести мають лише два варіанти відповідей – «так» – правильно, «ні» – неправильно. Тому завдання здобувачів освіти – вибрати одну з альтернативних відповідей, що є доволі нескладно. Іноді додають третій варіант – «не знаю».

Тестове завдання з правильною відповіддю:

Правильно / неправильно: *Головний метод атрибуційної роботи полягає в послідовному наближенні і звуженні кола припущень з використанням усіх можливих способів і прийомів*

А) так; Б) ні.

Тестові завдання з неправильними відповідями:

Правильно / неправильно: *Перший знавецький («експертний») опис на українських землях, укладений єпископом Холмським і Белзьким, членом монашого ордену василіан, доктором богослов'я Данилом Щербаківським.*

А) так; Б) ні.

Це дуже просте завдання, адже здобувачам другого курсу, після вивчення ОК «Історія музеїв» і «Пам'яткознавство» вже відомо, що Данило Щербаківський – мистецтвознавець, один з фундаторів музейної справи в Україні у ХХ столітті і аж ніяк не єпископ Холмський і Белзький.

Правильно / неправильно: *Правильна чи неправильна теза: Перший знавецький («експертний») опис на українських землях, укладений автором книги «Фенікс, тричі воскреслий» про чудотворну ікону Холмської Божої Матері у XVIII ст.*

А) так; Б) ні.

Це завдання є складнішим, так як помилка закладена вже наприкінці твердження. Отже, положення про автора книги «Фенікс, тричі воскреслий» і про чудотворну ікону Холмської Божої Матері є правильними. Неправильно зазначене століття – XVIII замість XVII.

V. Коротка відповідь – тестові завдання незначної складності, які передбачають коротку відповідь. Наприклад:

Коли у Волинському краєзнавчому музеї створена експертна комісія?

Відповідь проста – експертна комісія у ВКМ працює з 1991 року.

Хто очолював експертну комісію Волинського краєзнавчого музею з перших днів її роботи?

Відповідь – Наталія Юхимівна Пушкар, тоді – очільниця відділу фондів ВКМ.

Що бралось за основу визначення вартості ікони відповідно до Методичних рекомендацій з оцінювання творів декоративно-ужиткового і образотворчого мистецтва 1983 року?

Відповідь – площа і вік.

VI. Встановити відповідність – закриті тестові завдання середнього рівня складності. Передбачає встановлення правильної відповідності між запропонованими варіантами відповідей.

Встановіть відповідність між знавцями, країною та їх працями.

А) Л. Гіберті; Б) Д. Вазарі; В) Я. Суша;

Г) Італія; Д) Польща; Е) Україна.

Є) «Коментарі»; Ж) «Життєписи»; З) «Фенікс, тричі воскреслий».

Виходячи з того, що один з основоположників знавцтва Лоренцо Гіберті був італійським ювеліром, художником, скульптором, істориком мистецтва і автором праці «Коментарі» про античне мистецтво, правильною буде відповідь **АГЄ**.

Джорджо Вазарі – італійський архітектор, художник, теоретик та історик мистецтва славу якому принесла праця «Життєписи найславетніших живописців, скульпторів та архітекторів», що містить відомості про митців Італії доби Відродження та епохи маньєризму й деякі їх твори. Правильна відповідь – **БГЖ**.

Яків Суша – єпископ Холмський і Белзький, член монашого ордену василіан, доктор богослов'я, автор книги «Фенікс, тричі воскреслий» про чудотворну ікону Холмської Божої Матері. Далі нам потрібно вибрати між державами – Польща й Україна. Хоч Холмщина і Підляшся – етнічні землі українців, у XVII столітті вони входили до Речі Посполитої (Польщі). Тому правильна відповідь – **ВДЗ**.

VII. Відкриті завдання передбачають розгорнуту відповідь на поставлене питання. Наприклад:

Проаналізуйте значення праці Л. Гіберті для формування атрибуційного методу та зародження історії мистецтва як науки.

Відповідь: Лоренцо Гіберті – італійський художник, скульптор, автор праці «Коментарі», яка складається із трьох книг. Л. Гіберті зібрав і узагальнив різноманітні матеріали про античне і середньовічне мистецтво. Не всі книги однаково вдалі. Виділяється другий том – про італійське мистецтво. У третьому томі Л. Гіберті зробив деякі теоретичні узагальнення, що свідчить про початок формування історії мистецтва як науки. Працю Л. Гіберті використовували інші історики мистецтва як джерело.

VIII. Есе – відкрите завдання з розгорнутою відповіддю.

IX. Практичні завдання рекомендовані для теми «Методики експертизи». Використовуючи покликання на «Методичні рекомендації...» 2019 року, здобувачам освіти потрібно провести експертизу обраної ними культурної цінності і заповнити відповідні документи.

ОЦІНЮВАННЯ

Тестові завдання призначені для самоконтролю для перевірки знань з тієї чи іншої теми і як завдання для модульної контрольної роботи. Зважаючи на те, що запропоновані тестові завдання мають різний рівень складності, пропонується наступна кількість балів за їх виконання:

- багатоваріантні тести з вибором однієї правильної відповіді – 1 бал;
 - тести з вибором альтернативної відповіді (правильно / неправильно) – 1 бал;
 - тести з короткою відповіддю – 1 бал;
 - багатоваріантні тести з вибором декількох правильних відповідей – 3 бали;
 - тести на визначення пропущених слів – 3 бали;
 - тести на встановлення відповідності – 3 бали;
 - відкриті завдання – 3 бали;
 - тести з розгорнутою відповіддю (есе) – 5 балів.
- Практичні завдання оцінюються окремо.

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ З ТЕМИ «ЗНАВЕЦТВО ЯК ОСНОВА АТРИБУЦІЇ ТА ЕКСПЕРТИЗИ КУЛЬТУРНИХ ЦІННОСТЕЙ»

I. Багатоваріантні питання з однією відповіддю

1. *В Італії у XVII столітті знавцями називали ...?*
 - А) аматорів на противагу фахівцям;
 - Б) тих, хто міг говорити про мистецтво;
 - В) тих, для кого мистецтво було професією.
2. *У Британії в XVII столітті знавцями називали ...?*
 - А) тих, хто знався на літературних творах;
 - Б) аматорів на противагу фахівцям;
 - В) аристократів, які повернулися з «гранд-туру» і вважав себе знавцем.
3. *У Франції в XVII столітті знавцями називали ...?*
 - А) аристократів, які повернулися з «гранд-туру»;
 - Б) тих, хто вмів робити висновки про літературні, а потім і мистецькі твори;
 - В) тих, хто вважав себе знавцем.
4. *Першими знавцями були ...?*
 - А) художники;
 - Б) науковці;
 - В) колекціонери.
5. *Український музейник – знавець Пінзеля?*
 - А) Б. Ханенко;
 - Б) Б. Возницький;
 - В) Д. Щербаківський.
6. *Український колекціонер, який користувався послугами В. Боде як знавця?*
 - А) С. Таранушенко;

- Б) В. Тарновський;
В) Б. Ханенко.
7. *Перші підробки творів мистецтва відомі з часу...?*
А) Давнього Риму;
Б) Стародавньої Греції;
В) з епохи Відродження.
8. *У Давньому Римі найчастіше підробляли?*
А) картини;
Б) ікони;
В) скульптури.
9. *Знавецька праця Лоренцо Гіберті?*
А) «Життєписи найславетніших»;
Б) «Коментарі»;
В) «Три книги про живопис».
10. *Знавецька праця Джорджо Вазарі?*
А) «Життєписи найславетніших»;
Б) «Життєписи античних...»;
В) «Десять книг про архітектуру».
11. *Знавецька праця Карела ван Мандера?*
А) «Життєписи найславетніших»;
Б) «Коментарі»;
В) «Життєписи античних...».
12. *Хто уклав перший «експертний» опис твору мистецтва, зроблений на українських землях?*
А) Б. Ханенко;
Б) Я. Суша;
В) П. Мокрецький.
13. *Якої культурної цінності стосувався перший «експертний» опис, зроблений на українських землях?*
А) ікони Холмської Божої Матері;

- Б) Володимирської ікони;
- В) скіфської пекторалі.

14. *Найвидатніший представник знавецтва XIX століття?*

- А) В. Боде;
- Б) Д. Вазарі;
- В) Д. Мореллі.

15. *В якій державі вперше почали скликатися експертні комісії із знавців?*

- А) Італії;
- Б) Франції;
- В) Голландії.

16. *Назвіть одного з перших голландських знавців.*

- А) К. Мандер;
- Б) Д. Вазарі;
- В) Й. Зандрарт.

17. *Назвіть одного з перших німецьких знавців.*

- А) К. Мандер;
- Б) Д. Мореллі;
- В) Й. Зандрарт.

18. *Кого вважають найвидатнішим представником знавецтва XIX ст.?*

- А) К. Мандер;
- Б) Д. Мореллі;
- В) М. Фрідлендер.

19. *Кому належать слова: «Більшість майстрів мають звичку головну увагу приділяти обличчю та зображати його настільки повно, наскільки це можливо. В учнів же часто помітне просте наслідування, але це в найменшій мірі стосується рук і вух, нігтів, дуже різний у кожної людини... Кожен значний художник має властивий йому тип зображення руки і вуха»?*

- А) Д. Вазарі;
- Б) Д. Мореллі;
- В) М. Фрідлендеру.

20.З якого знавця починає відлік експертиза творів мистецтва як наука?

- А) В. Боде;
- Б) Д. Мореллі;
- В) Б. Беренсона.

21.На чому ґрунтувався атрибуційний метод Б. Беренсона, який він називав «критичним формалізмом»?

- А) інтуїції знавця;
- Б) порівняльному вивченні картин;
- В) порівняльній анатомії.

22.Хто є наймолодшим зі славної плеяди західноєвропейських майстрів атрибуції і найбільш гарячим апологетом знавецтва?

- А) М. Фрідлендер;
- Б) Б. Беренсон;
- В) Х. Гроот.

23.Кому із знавців належать слова: «у владі знавця – створення або знищення цінностей»?

- А) М. Фрідлендер;
- Б) Б. Беренсон;
- В) В. Боде.

24.Коли атрибуція стає справжньою наукою?

- А) 1880–1890 рр.;
- Б) 1890–1920 рр.;
- В) 1900–1930 рр.

25.Що лежить в основі атрибуційного методу М. Фрідлендера?

- А) інтуїція;
- Б) точні науки;
- В) порівняльна морфологія.

II. Багатоваріантні питання з кількома (2–5) відповідями

26.Знавецтво – це ...:

- А) розділ мистецтвознавства;
- Б) напрям у мистецтвознавстві кінця ХІХ століття;
- В) історичний різновид атрибуційної діяльності;
- Г) володіння практичними знаннями, необхідними для визначення достовірності культурної цінності;
- Д) формування експертного висновку на культурні цінності.

27. *Синонімами знавцтва в українській мові можуть бути:*

- А) фаховість;
- Б) ерудиція;
- В) компетентність;
- Г) освіченість;
- Д) глибокі знання.

28. *Знавці – це ...:*

- А) високоосвічені аматори;
- Б) високоосвічені фахівці в галузі мистецтва;
- В) не мають фахової освіти;
- Г) науковці-мистецтвознавці;
- Д) науковці інших галузей, але не мистецтвознавці.

29. *Для знавців характерна ...:*

- А) добра зорова пам'ять;
- Б) прекрасні знання сюжетів і особливостей робіт певного автора;
- В) головне – хороша освіта;
- Г) думка, яку не завжди можна пояснити;
- Д) знання, засновані на ретельному вивченні багатьох творів мистецтва.

30. *Знавцями були ...:*

- А) художники;
- Б) колекціонери;
- В) музейні працівники;
- Г) університетські викладачі;
- Д) історики мистецтва.

31. *Атрибуційний метод Джованні Мореллі отримав назву:*

- А) анатомічний;
- Б) морфологічний;
- В) граматика художньої мови;
- Г) інтуїтивний;
- Д) метод зорової атрибуції.

32. *Визначними знавцями-музейниками першої третини ХХ століття були:*

- А) А. Бредіус;
- Б) В. Боде;
- В) Д. Мореллі;
- Г) М. Фрідлендер;
- Д) Д. Вазарі.

33. *Назвіть основні критерії справжності творів мистецтва, розроблені В. Боде:*

- А) документи про твір;
- Б) цінність конкретного твору художника у його творчості загалом;
- В) індивідуальний стиль художника;
- Г) еволюція індивідуального стилю художника;
- Д) врахування періодів занепаду і підйому у творчості художника.

ІІІ. Визначити пропущені слова

34. Визначте пропущені слова : *Історичним попередником атрибуції культурних цінностей є [].*

- А) Знавецтво; Б) Експертиза; В) Мистецтвознавство.

35. Визначте пропущені слова: *Термін «знавець» виник у [] в [] столітті:*

- А) Італії; Б) Франції; В) Нідерландах.
- Г) XV; Д) XVI; Е) XVII.

36. Визначте пропущені слова : *Знавецтво, як історичне явище було започатковане працями [] []:*

А) колекціонерів; Б) історіографів; В) університетських вчених.

Г) Джованні Мореллі; Д) Лоренцо Гіберті; Е) Джорджо Вазарі.

37. Визначте пропущені слова : *Лоренцо Гіберті – [] ювелір, художник, скульптор, історик мистецтва, основна праця якого [], в якій наявні перші ознаки знавництва та атрибуційних захоплень:*

А) італійський; Б) французький; В) голландський.

Г) «Життєписи найславетніших...»; Д) «Коментарі...»; Е) «Фенікс, тричі воскреслий».

38. Визначте пропущені слова : *Славу Джорджо Вазарі принесла праця [], що містить відомості про митців [] доби Відродження та епохи маньєризму і деякі їх твори. При написанні «Життєписів» автор користувався і [] Лоренцо Гіберті.*

А) «Життєписи»; Б) «Коментарі»; В) «Морфологія мистецтва».

Г) Італії; Д) Греції; Є) Франції.

Є) «Коментарями»; Ж) «Життєписами найславетніших»; З) «Досвід порівняльного вивчення картин».

39. Визначте пропущені слова : *Книга Мандера містить відомості про життя і творчість понад [] ста майстрів в основному [] і частково німецької шкіл XV–XVI століття, а також життєписи античних та італійських художників.*

А) 50; Б) 100; В) 200.

Г) голландської; Д) італійської; Е) французької.

40. Визначте пропущені слова : *Знавецтво було започатковане у [] століттях [] теоретиками мистецтва, праці яких стали базою для подальших пошуків у цій галузі.*

А) XIV–XV; Б) XV–XVI; В) XV–XVIII.

Г голландськими; Д) німецькими; Е) італійськими.

41. Визначте пропущені слова : *На думку Б. Беренсона, найбільш придатні для атрибуції творів живопису []:*

А) вухо, рука, складки одягу і пейзаж;

Б) волосся, очі, ніс, губи;

В) череп, підборіддя, будова тіла, рух людини, архітектура, колір, світлотінь.

42. Визначте пропущені слова : *На думку Б. Беренсона найменшу роль в атрибуції творів живопису відіграють []:*

А) вухо, рука, складки одягу і пейзаж;

Б) волосся, очі, ніс, губи;

В) череп, підборіддя, будова тіла, рух людини, архітектура, колір, світлотінь.

43. Визначте пропущені слова : *На думку Б. Беренсона, мало придатними маркерами для атрибуції творів живопису є []:*

А) вухо, рука, складки одягу і пейзаж;

Б) волосся, очі, ніс, губи;

В) череп, підборіддя, будова тіла, рух людини, архітектура, колір, світлотінь.

44. Визначте пропущені слова : *Б. Беренсон ділить усі джерела для атрибуції творів мистецтва на три види. Основним є []; [] має незначну цінність, або й не матиме жодної цінності; роль [] також невелика.*

А) традиція; Б) договір; В) картина;

Г) документ; Д) підпис; Е) сама культурна цінність;

Є) підпис; Ж) дата; З) традиція

IV. Правильно / неправильно

45. Правильно / неправильно: *Історичним попередником атрибуції та експертизи культурних цінностей є знавецтво.*

А) так; Б) ні.

46. Правильно / неправильно: *Історичним попередником атрибуції та експертизи культурних цінностей є мистецтвознавство.*

А) так; Б) ні.

47.Правильно / неправильно: *Знавці – це люди, які мають фахову освіту або ж працюють в системі охорони культурної спадщини.*

А) так; Б) ні.

Правильно / неправильно: *Знавці – це люди, які мають фахову освіту або ж працюють в музеях і картинних галереях.*

А) так; Б) ні.

48.Правильно / неправильно: *Термін «знавець» виник в Франції в XVII столітті.*

А) так; Б) ні.

49.Правильно / неправильно: *Лоренцо Гіберті – італійський ювелір, художник, скульптор, історик мистецтва, в «Життєписах» якого наявні перші ознаки знавцтва та атрибуційних захоплень.*

А) так; Б) ні.

50.Правильно / неправильно: *Лоренцо Гіберті можна назвати родоначальником знавцтва, який намагався розвивати теоретичні проблеми розвитку мистецтва.*

А) так; Б) ні.

51.Правильно / неправильно: *«Життєписи найславетніших» Вазарі є відображенням стану розвитку мистецтвознавства того часу. Без матеріалів, зібраних Вазарі та його друзями, історія мистецтв мала б набагато більше білих плям.*

А) так; Б) ні.

52.Правильно / неправильно: *Дослідники роблять припущення, що книга Вазарі «Життєписи найславетніших» – перша в історії людства мистецтвознавча праця, в якій закладені основи мистецтвознавства як науки.*

А) так ; Б) ні.

53.Правильно / неправильно: *Перший знавецький («експертний») опис на українських землях, укладений єпископом Холмським і Белзьким, членом монашого ордену василіан, доктором богослов'я Данилом Щербаківським.*

А) так; Б) ні.

54. Правильно / неправильно: *Правильна чи неправильна теза: Перший знавецький («експертний») опис на українських землях, укладений автором книги «Фенікс, тричі воскреслий» про чудотворну ікону Холмської Божої Матері у XVIII ст.*

А) так; Б) ні.

55. Правильно / неправильно: *«Атрибуційний метод Мореллі» був, по суті, детективним. Він виходив з того, що певні елементи зображення особливо характерні для індивідуального почерку майстра, вільні від наслідування і не пов'язані традицією школи. До таких відносять очі, обличчя, нігті, вуха, брови та ін.*

А) так ; Б) ні.

56. Правильно / неправильно: *На думку Д. Мореллі, більшість майстрів мають звичку головну увагу приділяти обличчю та зображати його настільки повно, наскільки це можливо. В учнів же часто помітне просте наслідування, але це в найменшій мірі стосується рук і вух, нігтів, дуже різних у кожної людини. Якщо тип зображення святого зазвичай характерний для цілої школи, манера писати складки одягу передається від майстра до учня і наслідувача, то зображення рук і вух, а також пейзажу властиве кожному самотійному художнику.*

А) так; Б) ні.

57. Правильно / неправильно: *М. Фрідлендер заперечував науковість атрибуції і можливість документування атрибуційних суджень знавця і основним в атрибуції вважав інтуїцію.*

А) так; Б) ні.

58. Правильно / неправильно: *М. Фрідлендер підкреслював «несвідомість» процесу порівняння, а отже, і неможливість словесної аргументації судження знавця.*

А) так; Б) ні.

59.Правильно / неправильно: *Гофстеде де Гроот вимагав від знавця суворой аргументації своєї думки.*

А) так; Б) ні.

V. Коротка відповідь

60.Дайте коротку відповідь: *Назвіть знавців, які заклали теоретичні основи знавства.*

61.Дайте коротку відповідь: *У праці якого знавця, на думку окремих дослідників, закладені основи мистецтвознавства як науки?*

62.Дайте коротку відповідь: *Кого зі знавців називають «північним Вазарі» і чому?*

63.Дайте коротку відповідь: *Хто з відомих українських поетів і прозаїків був знайомий із «Життєписами» Д. Вазарі і в якому творі згадував цю працю?*

64.*Хто з відомих знавців початку XX століття заперечував науковість атрибуції і чому?*

VI. Встановити відповідність

65.*Встановіть відповідність між знавцями, країною та їх працями.*

А) Л. Гіберті; Б) Д. Вазарі; В) Я. Суша;

Г) Італія; Д) Польща; Е) Україна.

Є) «Коментарі»; Ж) «Життєписи»; З) «Фенікс, тричі воскреслий».

66.*Встановіть відповідність між знавцями та їх атрибуційними методами.*

А) Д. Мореллі; Б) Б. Беренсоном; В) М. Фрідлендером;

Г) критичний формалізм; Д) перше враження; Е) граматика художньої мови.

VII. Відкриті завдання

- 67.Хто з відомих українських поетів і прозаїків був знайомий із «Життєписами» Д. Вазарі і в якому творі згадував цю працю?
- 68.Охарактеризуйте причини появи знавецтва і знавців.
- 69.Проаналізуйте значення праці Л. Гіберті для формування атрибуційного методу та зародження історії мистецтва як науки.
- 70.Проаналізуйте подібність і відмінність у діяльності Д. Вазарі і К. Мандера.

VIII. Есе

- 71.М. Фрідлендент і Х. Гроот – в чому суть суперечки між ними.
- 72.Обґрунтуйте, чи можливо уникнути помилок в атрибуції культурних цінностей.

**ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ДО ТЕМИ
«АТРИБУЦІЯ КУЛЬТУРНИХ ЦІННОСТЕЙ»**

I. Багатоваріантні питання з однією відповіддю

1. *Початково атрибуція як галузь (система) знань формувалася як напрям...:*
 - А) мистецтвознавства;
 - Б) джерелознавства;
 - В) музеєзнавства.
2. *Початково завданням атрибуції як галузі (системи) знань було визначення...:*
 - А) ідеї пам'ятки;
 - Б) матеріалів і технік створення пам'ятки;
 - В) автора пам'ятки.
3. *«Ідеальною метою атрибуції» є встановлення:*
 - А) легенди пам'ятки;
 - Б) автора пам'ятки;
 - В) історичного значення пам'ятки.
4. *Накопичення наукових знань про пам'ятку, яка здійснюється вузьким фахівцем для ведення наукових паспортів в музеях, формування колекцій культурних цінностей - це:*
 - А) атрибуція;
 - Б) комплектування;
 - В) облік.
5. *Наділення (приписування) об'єкту різних властивостей і ознак на основі зовнішніх (візуальних) даних - це:*
 - А) атрибуція;
 - Б) предмет атрибуції;

- В) мета атрибуції.
6. *Об'єкт культурної спадщини (культурна цінність), наданий для дослідження - це:*
- А) об'єкт атрибуції;
 - Б) предмет атрибуції;
 - В) завдання атрибуції.
7. *Надати (присвоїти) предмету ім'я, встановити авторство, описати його зовнішні властивості - це:*
- А) мета атрибуції;
 - Б) предмет атрибуції;
 - В) завдання атрибуції.
8. *Ідентифікація об'єкта атрибуції з деяким ступенем ймовірності - це:*
- А) мета атрибуції;
 - Б) предмет атрибуції;
 - В) завдання атрибуції.
9. *Отримання відомостей, що раніше не були відомі науці або уточнення існуючих — це ... функція атрибуції:*
- А) облікова;
 - Б) наукова;
 - В) інформаційна.
10. *Нагромадження відомостей про культурну цінність — це ... функція атрибуції:*
- А) облікова;
 - Б) наукова;
 - В) інформаційна.
11. *Назвіть документи, які укладаються за наслідками атрибуції музейного предмета / культурної цінності:*
- А) науково-уніфікований паспорт;
 - Б) протокол оцінки;
 - В) інвентарна книга.

12. *Атрибутивні дані - це:*

- А) основні властивості й ознаки музейного предмета;
- Б) відомі властивості й ознаки музейного предмета;
- В) невідомі властивості й ознаки музейного предмета.

II. Багатоваріантні питання з кількома (2–5) відповідями

13. *У перекладі з латинської поняття «атрибуція» означає:*

- А) властивість;
- Б) характерна риса;
- В) прикмета;
- Г) означення;
- Д) символ.

14. *У перекладі з латинської поняття «атрибуція» означає:*

- А) передавати;
- Б) пояснювати;
- В) наділяти;
- Г) відзначати;
- Д) приписувати.

15. *Людина, яка володіє певною сумою знань в тій чи іншій галузі, до якої відноситься предмет, наданий для дослідження (мистецтвознавства, археології, етнології та ін.) - це:*

- А) суб'єкт атрибуції;
- Б) мистецтвознавець;
- В) голова експертної комісії;
- Г) музейний працівник;
- Д) працівник антикварного магазину (експерт).

16. *Атрибуція визначається як:*

- А) складова науково-фондової роботи;
- Б) частина виставково-експозиційної роботи;
- В) складова науково-дослідної роботи;

- Г) напрям збирацької роботи музею;
- Д) вид оціночної діяльності.

17. «Вивчення музейних предметів» включає:

- А) атрибуцію;
- Б) комплектування;
- В) облік;
- Г) класифікацію;
- Д) інтерпретацію.

ІІІ. Визначити пропущені слова, фрази, дати

18. Вставте пропущені слова та дати : *Поняття «вивчення музейних предметів» склалося у музеєзнавстві у [] роках і включало наступні етапи роботи []:*

- А) 1960-х роках; Б) 1990-х роках;
- В) атрибуцію; Г) експертизу; Д) класифікацію; Е) інтерпретацію.

19. Вставте пропущені слова та фрази : *Атрибуція у вузькому значенні це вид [] оцінки культурних цінностей в музеях, пов'язана з []:*

- А) наукової діяльності; Б) музейної діяльності;
- В) визначенням достовірності предмета;
- Г) встановленням зв'язку предмета з певними подіями.

20. Вставте пропущені слова та фрази : *Атрибуція у широкому значенні це вид діяльності, спрямований на [] з оцінки культурних цінностей в музеях, пов'язана з [] і [], розшифровуванням []:*

- А) встановленням зв'язку предмета з певними подіями;
- Б) встановленням зв'язку предмета з певними особами;
- В) визначенням достовірності предмета ;
- Г) клейм; Д) написів.

21. Вставте пропущені слова : *Інструкція «З організації обліку музейних предметів» розглядає атрибуцію як частину [] предметів і визначає [] атрибуції:*

- А) обліку; Б) наукового дослідження;
В) основні критерії; Г) особливості;

IV. Правильно / неправильно

22. Правильно / неправильно: *Головний метод атрибуційної роботи полягає в послідовному наближенні і звуженні кола припущень з використанням усіх можливих способів і прийомів*

- А) так; Б) ні.

23. Правильно / неправильно: *Одним з перших нормативних документів, що подає основні критерії проведення наукової атрибуції культурних цінностей є Закон України «Про музеї та музейну справу».*

- А) так; Б) ні .

24. Правильно / неправильно: *Одним з перших нормативних документів, що подає основні критерії проведення наукової атрибуції культурних цінностей є Інструкція «З організації обліку музейних предметів».*

- А) так; Б) ні.

25. Правильно / неправильно: *В Законі України «Про музеї та музейну справу» дається чітке обґрунтоване визначення поняття «атрибуція»:*

- А) так; Б) ні.

26. Правильно / неправильно: *Атрибуція – це виявлення основних ознак музейного предмета, що зумовлюють його назву, призначення, матеріал, техніку виготовлення, авторство, хронологію і географію створення, а також місце знаходження».*

- А) так; Б) ні.

27. Правильно / неправильно: *Атрибуція – один з етапів вивчення музейного предмета, виявлення його основних ознак:*

А) так; Б) ні.

28. Правильно / неправильно: *Атрибуція – складова наукового комплектування музейних фондів:*

А) так; Б) ні.

V. Коротка відповідь

29. Дайте коротку відповідь: *Установлення основних ознак, які визначають тип, назву, матеріал, розміри, техніку виготовлення, авторство, хронологію і географію природного існування музейного предмета – це:*
30. Дайте коротку відповідь: *Дослідницьке визначення музейного предмета, яке дає можливість виокремити притаманні йому основні ознаки – це:*
31. Дайте коротку відповідь: *Основні властивості й ознаки музейного предмета – це:*
32. Дайте коротку відповідь: *До яких видів роботи відносить атрибуцію Закон України «Про музеї та музейну справу»?*
33. Дайте коротку відповідь: *Як називається людина, яка володіє певною сумою знань в тій чи іншій галузі, до якої відноситься предмет, наданий для експертного дослідження (мистецтвознавства, археології, етнології та ін.)?*
34. Дайте коротку відповідь: *Що є об'єктом атрибуції?*
35. Дайте коротку відповідь: *Хто є суб'єктом атрибуції?*
36. Дайте коротку відповідь: *Установлення основних ознак, які визначають тип, назву, матеріал, розміри, техніку виготовлення, авторство, хронологію і географію природного існування музейного предмета – це:*

VI. Встановити відповідність

37. *Встановіть відповідність між поняттям і його характеристикою:*

- 1) атрибуція; 2) атрибутивні дані (атрибути);

- А) вид наукової роботи в музеї; Б) характерні риси;
 В) хронологічна належність; Г) автор; Д) дата виготовлення;
 Е) вид фондової роботи; Є) складова арт-ринку.

38. *Встановіть відповідність між поняттям і його характеристикою:*

- 1) суб'єкт атрибуції; 2) об'єкт атрибуції;
 А) культурна цінність; Б) музейний працівник;
 В) працівник галереї; Г) скіфська пектораль;
 Г) горщик; Д) мистецтвознавець; Е) музей; Є) галерея.

VII. Відкриті завдання

39. *Чому дослідники розглядають атрибуцію як пробний камінь науково-дослідної роботи в музеї?*
40. *Чому дослідники розглядають атрибуцію як вінець науково-дослідної роботи в музеї?*
41. *Чому, на вашу думку, окремі автори заперечують тезу, що встановлення авторства твору є завданням атрибуції?*
42. *Що таке, на вашу думку, ідеальна мета атрибуції?*
43. *Чи можливо, на вашу думку, досягти ідеальної мети атрибуції?*
44. *Коли відбулось становлення атрибуції як комплексу досліджень?*
45. *Що ви розумієте під атрибуцією як комплексом досліджень?*
46. *В чому, на вашу думку, полягає ідеальна мета атрибуції археологічних предметів?*
47. *В чому, на вашу думку, полягає ідеальна мета атрибуції творів образотворчого мистецтва?*
48. *В чому, на вашу думку, полягає ідеальна мета атрибуції етнографічних предметів?*
49. *Чи доречно, на вашу думку, поняття «наукова атрибуція» вжити у цій статті Закону «Про музеї і музейну справу»: «музейний облік – один з основних напрямів роботи музею, що здійснюється шляхом ведення*

фондово-облікової документації (у тому числі в електронному вигляді), яка містить назву предмета (прізвище автора твору), датування, місце створення, дату надходження до музею, матеріал, техніку виготовлення, короткий опис, наукову атрибуцію, стан збереження, облікові позначення, та забезпечує можливість їх ідентифікації, правовий статус музейних предметів і музейних колекцій»)? Обґрунтуйте.

50. *Що мали на увазі автори Закону «Про музеї і музейну справу» під «науковою атрибуцією»: «музейний облік – один з основних напрямів роботи музею, що здійснюється шляхом ведення фондово-облікової документації (у тому числі в електронному вигляді), яка містить назву предмета (прізвище автора твору), датування, місце створення, дату надходження до музею, матеріал, техніку виготовлення, короткий опис, наукову атрибуцію, стан збереження, облікові позначення, та забезпечує можливість їх ідентифікації, правовий статус музейних предметів і музейних колекцій».*

VIII. Есе

51. *Проаналізуйте ваше бачення місця атрибуції в музейній роботі.*
52. *Проаналізуйте ваше бачення місця атрибуції в системі ар-ринку.*
53. *Обґрунтуйте можливість досягнення ідеальної мети атрибуції.*

ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ДО ТЕМИ «ЕКСПЕРТИЗА КУЛЬТУРНИХ ЦІННОСТЕЙ»

I. Багатоваріантні питання з однією відповіддю

1. Термін «експертиза» у перекладі з латинської означає:
А) розслідування;
Б) розшифровка;
В) оцінка.
2. Особливий вид науково-практичного дослідження, яке проводиться для отримання кваліфікованого й незалежного висновку – це:
А) ідентифікація;
Б) атрибуція;
В) експертиза.
3. Основною проблемою експертизи культурних – цінностей є її:
А) суб'єктивізм;
Б) неточність;
В) необ'єктивність.
4. Уповноважені державні інстанції, котрі запобігають порушенню правил переміщення культурних цінностей за кордони держави називають:
А) державні інституції;
Б) державні регулятори;
В) державні організатори.
5. Перше визначення експертизи дано у:
А) Законі «Про вивезення, ввезення та повернення культурних цінностей»;
Б) Закон «Про наукову та науково-технічну експертизу»;

- В) «Порядку проведення державної експертизи культурних цінностей та розмірів плати за її проведення».
6. *Визнання об'єкта культурною цінністю або предметом культурного призначення серійного чи масового виробництва встановлює експертиза:*
- А) попередня;
 - Б) первинна;
 - В) ідентифікаційна.
7. *Попередня експертиза культурних цінностей проводиться:*
- А) експертами;
 - Б) мистецтвознавцями;
 - В) Державною службою контролю з питань переміщення культурних цінностей через кордон України.
8. *Для підготовки обґрунтованого експертного висновку на об'єкт експертизи проводиться:*
- А) первинна експертиза;
 - Б) контрольна наукова експертиза;
 - В) науково-технічна експертиза.
9. *У разі виявлення порушення вимог «Порядку проведення державної експертизи культурних цінностей...» в ході первинної експертизи проводиться:*
- А) повторна експертиза;
 - Б) контрольна наукова експертиза;
 - В) науково-технічна експертиза.
10. *За наявності обґрунтованих претензій заявника до експертного висновку первинної експертизи проводиться:*
- А) повторна експертиза;
 - Б) контрольна наукова і науково-технічна експертиза;
 - В) додаткова експертиза.
11. *У разі виникнення нових наукових підстав для характеристики культурної цінності, яка проходила державну експертизу, проводиться:*

- А) додаткова експертиза;
- Б) ідентифікаційна експертиза;
- В) контрольна наукова і науково-технічна експертиза.

12. *Експертиза, яка передбачає вивчення додаткової спеціалізованої літератури та / або поглибленого фізично-хімічного аналізу з використанням спеціальних технологій:*

- А) контрольна наукова;
- Б) науково-технічна;
- В) складна.

13. *Експертиза, яка не передбачає вивчення додаткової спеціалізованої літератури та поглибленого фізично-хімічного аналізу:*

- А) проста;
- Б) попередня;
- В) первинна.

14. *Митна експертиза – це:*

- А) попередня експертиза;
- Б) первинна експертиза;
- В) комплексна експертиза.

15. *Метою митної експертизи є:*

- А) первинне вивчення культурної цінності, заявленої до вивезення;
- Б) складання експертного висновку на культурну цінність;
- В) ідентифікація поданих до контролю культурних цінностей із цінностями, що дозволені до вивезення відповідними документами.

16. *Експертиза культурних цінностей, яка передбачає обов'язковий матеріал для зіставлення і ототожнення:*

- А) порівняльна;
- Б) ідентифікаційна;
- В) науково-технічна.

17. *Експертиза, що здійснюється з метою встановлення природи мінералів, в тому числі й дорогоцінних каменів:*

- А) пробірна;
- Б) технологічна;
- В) гемологічна.

18. *Експертиза, що проводиться з метою встановлення можливості віднесення предмету до спадщини певного автора, визначення ступеня збереження, наявності або відсутності реставраційних робіт та ін.:*

- А) технологічна;
- Б) мистецтвознавча;
- В) ідентифікаційна.

19. *Експертиза, яка фіксує дизайнерські, конструктивні і технологічні особливості культурної цінності:*

- А) технологічна;
- Б) ідентифікаційна;
- В) пробірна.

20. *Експертиза, яка визначає вік виробу в залежності від виду клейма та іменника:*

- А) ідентифікаційна;
- Б) пробірна;
- В) трасологічна.

21. *З якого року працює експертна комісія у Волинському краєзнавчому музеї?*

- А) 1991 р.;
- Б) 1994 р.;
- В) 1998 р.

22. *У якому році виданий спеціальний указ про створення експертної комісії у Волинському краєзнавчому музеї?*

- А) 1994 р.;
- Б) 1998 р.;
- В) 2002 р.

II. Багатоваріантні питання з кількома (2–5) відповідями

23. *Експерти державних установ, перелік яких визначено наказом Міністерства культури України, можуть проводити експертизу:*

- А) попередню;
- Б) первинну;
- В) додаткову;
- Г) контрольну;
- Д) повторну.

24. *Назвіть державних регуляторів, які забезпечують функціонування обігу культурних цінностей, пов'язаного із захистом державних інтересів:*

- А) Міністерство культури України;
- Б) Міністерством економіки та з питань європейської інтеграції;
- В) Державна служба контролю з питань переміщення культурних цінностей через кордон України;
- Г) Фонд державного майна України;
- Д) Служба безпеки України.

ІІІ. Визначити пропущені слова

25. Визначте пропущені слова : *Власник (культурної цінності – об'єкту експертизи) – [] або [] особа, якій належить право [] культурною цінністю, [] і [] нею.*

- А) фізична особа;
- Б) особа, якій належить право володіння культурною цінністю;
- В) особа, якій належить право користування культурною цінністю ;
- Г) особа, якій належить право розпорядження культурною цінністю ;
- Д) юридична особа.

26. Визначте пропущені слова: *Контрольна наукова і науково-технічна експертиза проводиться для перевірки висновків [] за ініціативою [], заінтересованих у спростуванні окремих положень, частин або в цілому висновків []:*

- А) первинної експертизи;
- Б) повторної експертизи;
- В) власника культурної цінності;
- Г) суб'єктів експертизи;
- Д) раніше проведених експертиз.

IV. Правильно / неправильно

- 27.Правильно / неправильно: *Попередня експертиза проводиться мистецтвознавцями для визнання об'єкта культурною цінністю або предметом культурного призначення серійного чи масового виробництва на підставі норм атрибуції та критеріїв його художньої, історичної, етнографічної та наукової значущості.*
- А) так; Б) ні.
- 28.Правильно / неправильно: *Повторна експертиза проводиться для підготовки обґрунтованого експертного висновку на об'єкт експертизи.*
- А) так; Б) ні.
- 29.Правильно / неправильно: *Контрольна експертиза здійснюється у разі виявлення порушення вимог цього Порядку під час проведення первинної експертизи або за наявності обґрунтованих претензій заявника до експертного висновку первинної експертизи.*
- А) так; Б) ні.
- 30.Правильно / неправильно: *Додаткова експертиза проводиться у разі, коли виникли нові наукові підстави для характеристики об'єкта.*
- А) так; Б) ні.

V. Коротка відповідь

- 31.Дайте коротку відповідь: *На вашу думку, яке поняття ширше – атрибуція чи експертиза?*

32. Дайте коротку відповідь : *Коли у Волинському краєзнавчому музеї створена експертна комісія?*
33. Дайте коротку відповідь : *Хто очолював експертну комісію Волинського краєзнавчого музею з перших днів її роботи?*
34. Дайте коротку відповідь : *Чи може бути власник культурної цінності заявником експертизи?*
35. Дайте коротку відповідь : *У яких випадках заявником експертизи може бути, наприклад, банк?*
36. Дайте коротку відповідь : *Що основне в підготовці експерта культурних цінностей?*
37. Дайте коротку відповідь : *Чи можна стати експертом, отримавши відповідний диплом?*
38. Дайте коротку відповідь : *Якщо експерт є фахівцем лише в одній групі культурних цінностей – це добре чи погано?*
39. Дайте коротку відповідь : *Які два державні регулятори забезпечують функціонування обігу культурних цінностей на ринку України?*
40. Дайте коротку відповідь : *Яким документом визначається склад установ та організацій, яким надається право на проведення експертизи культурних цінностей?*
41. Дайте коротку відповідь : *Які установи Волинської області мають право на проведення експертизи культурних цінностей?*

VI. Встановити відповідність

42. Встановіть відповідність між поняттям і його характеристикою:

1) Об'єкти експертизи;	2) Суб'єкти експертизи.
А) культурні цінності; Б) картини; В) музейні працівники; Г) архіви; Д) бібліотеки; Е) ікони; Є) музейні предмети; Ж) мистецтвознавці.	

43. Встановіть відповідність між поняттям і його характеристикою:

1) Попередня експертиза;	2) Первинна експертиза.

- А) проводиться з метою визнання предмета культурною цінністю;
- Б) проводиться для підготовки експертного висновку на предмет;
- В) проводиться з метою визнання об'єкта експертизи предметом серійного виробництва;
- Г) проводиться з метою визнання об'єкта експертизи предметом культурного призначення.

44. *Встановіть відповідність між поняттям і його характеристикою:*

- 1) повторна експертиза; 2) додаткова експертиза.
- А) проводиться за наявності обґрунтованих претензій заявника до експертного висновку первинної експертизи;
- Б) проводиться у разі виявлення порушення вимог під час проведення первинної експертизи;
- В) проводиться у випадку, коли виникли нові наукові підстави для характеристики об'єкта.

45. *Встановіть відповідність між поняттям і його характеристикою:*

- 1) заявники експертизи; 2) організатори експертизи
- А) фізичні особи; Б) власники культурної цінності;
- В) юридичні особи; Г) Міністерство культури та інформаційної політики України; Д) музеї; Е) бібліотеки;
- Ж) експертно-криміналістичні центри МВС; 3) громадські організації.

46. *Встановіть відповідність між поняттям і його характеристикою:*

- 1) експерти; 2) мистецтвознавці
- А) працівники архівної установи;
- Б) особа, призначена Міністерством культури та інформаційної політики України;
- В) працівники реставраційної або науково-дослідної організації;
- Г) посадові особа, призначені управліннями культури обласної (міської) держадміністрації;
- Д) працівники державного сховища культурних цінностей;
- Е) працівники музею;

Є) фахівці у певній галузі (археологи, історики...);

Ж) працівники бібліотек.

VII. Відкриті завдання

47. *Як ви розумієте твердження, що атрибуція є одним із «розділів» експертизи і як це проявляється на практиці?*

48. *Обґрунтуйте твердження, що високопрофесійна атрибуція є одночасно і мистецтвознавчою експертизою.*

49. *Як ви розумієте твердження, що «процес атрибуції» допускає й методи експертизи?*

50. *Як ви розумієте твердження, що атрибуція та експертиза дають позитивний результат лише в комплексі?*

51. *Як ви розумієте твердження, що експертиза є наступним етапом після атрибуції?*

VIII. Есе

52. *На вашу думку, яка роль експертизи в музейній справі і на арт-ринку?*

53. *Проаналізуйте ваше бачення місця атрибуції в системі арт-ринку.*

54. *Які знання і вміння потрібні експерту культурних цінностей?*

**ТЕСТОВІ ЗАВДАННЯ ДО ТЕМИ
«МЕТОДИКИ ЕКСПЕРТИЗИ КУЛЬТУРНИХ ЦІННОСТЕЙ»**

I. Багатоваріантні питання з однією відповіддю

1. *До якого року в Україні легально існувала тільки державна торгівля антикваріатом через антикварні магазини-салони при Міністерстві культури?*
А) 1985 р.;
Б) 1990 р.;
В) 2000 р.
2. *Коли виданий «дозвіл» на легальний антикварний ринок в СРСР?*
А) 1976 р.;
Б) 1986 р.;
В) 1990 р..
3. *Активне формування мистецького / антикварного ринку України розпочалося:*
А) у процесі «перебудови»;
Б) наприкінці ХХ ст.;
В) на початку ХХІ ст.
4. *Закон України «Про вивезення, ввезення та повернення культурних цінностей» прийнятий:*
А) 1995 р.;
Б) 1999 р.;
В) 2003 р.
5. *«Правила торгівлі антикварними речами» Міністерством економіки та з питань європейської інтеграції та Міністерством культури і мистецтв України затверджені у:*

- А) 1999 р.;
 - Б) 2001 р.;
 - В) 2003 р.
6. *Останній «Перелік державних установ, закладів культури, інших організацій, яким надається право проведення державної експертизи культурних цінностей» прийнятий:*
- А) 2017 р.;
 - Б) 2019 р.;
 - В) 2023 р.
7. *Об'єкти та суб'єкти експертизи визначені у:*
- А) Законі «Про вивезення, ввезення та повернення культурних цінностей»;
 - Б) «Порядку проведення державної експертизи культурних цінностей та розмірів плати за її проведення»;
 - В) «Інструкції про порядок оформлення права на вивезення, тимчасове вивезення культурних цінностей...».
8. *Об'єктами експертизи є:*
- А) пам'ятки історії;
 - Б) пам'ятки культури;
 - В) культурні цінності.
9. *Надбання, що належать певній соціальній, етнічній т. ін. групі, які можуть бути виражені певними формами мистецтва:*
- А) пам'ятки історії;
 - Б) пам'ятки культури;
 - В) культурні цінності.
10. *Посадова особа, призначена ... управлінням культури обласної (міської) держадміністрації за погодженням з Мінкультури для проведення попередньої експертизи та оформлення права на вивезення, тимчасове вивезення культурних цінностей:*
- А) експерт;

Б) експерт-оцінювач;

В) мистецтвознавець.

11. Суб'єкти експертизи, які мають високу кваліфікацію, спеціальні знання і відповідно до «Порядку проведення державної експертизи культурних цінностей...» безпосередньо проводять мистецтвознавчу експертизу:

А) експерти;

Б) акредитовані експерти;

В) мистецтвознавці.

12. Центр експертизи культурних цінностей Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв створений:

А) 2008 р.;

Б) 2012 р.;

В) 2015 р.

13. Вартість, яка формується в результаті відкритого продажу і є фактичною, фігурує в договорах та контрактах:

А) операційна;

Б) індикативна;

В) дедуктивна.

14. Експертна вартість, що використовується у конфліктних ситуаціях:

А) операційна;

Б) індикативна;

В) дедуктивна.

15. Вартість, яку встановлює держава:

А) операційна;

Б) індикативна;

В) дедуктивна.

16. Назвіть заклад, який готує оцінювачів культурних цінностей на магістерському рівні:

А) Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв МК України;

Б) Київський Національний університет культури і мистецтв;

В) Міжнародний інститут бізнесу.

17. *Перше визначення поняття «державна експертиза культурних цінностей» дано у:*

А) Законі «Про вивезення, ввезення та повернення культурних цінностей»;

Б) Інструкції про порядок визначення оціночної та страхової вартості пам'яток Музейного фонду України»;

В) В Постанові «Про Порядок проведення державної експертизи культурних цінностей та розмірів плати за її проведення».

II. Багатоваріантні питання з кількома (2–5) відповідями

18. *Відповідно до Закону «Про вивезення, ввезення та повернення культурних цінностей» за видами виділяються такі експертизи:*

А) попередня;

Б) первинна;

В) повторна;

Г) додаткова;

Д) контрольна наукова і науково-технічна.

19. *Знайдіть правильні відповіді: державну експертизу мають пройти:*

А) всі культурні цінності України;

Б) культурні цінності, залучені до антикварного ринку;

В) культурні цінності, заявлені до вивезення за кордон;

Г) культурні цінності, заявлені до повернуті в Україну;

Д) культурні цінності, заявлені до тимчасового вивезення за кордон.

20. *Назвіть категорії оцінювачів культурних цінностей, наявні на ринку експертних послуг України:*

А) Оцінювачі, що отримали сертифікати суб'єкта оціночної діяльності від Фонду державного майна;

Б) Експерти Міністерства культури;

В) Оцінювачі, що отримали ліцензії на право проведення оцінки культурних цінностей від професійних організацій оцінювачів;

Г) Оцінювачі, які отримали ліцензію на проведення оціночної діяльності у відповідних корпораціях;

Д) «Оцінювачі», які не мають ні відповідної освіти, ні ліцензій і керуються у роботі виключно багатим або не дуже багатим досвідом.

21. *Суб'єктами експертизи є:*

А) заявники експертизи;

Б) власники культурної цінності;

В) організаторів експертизи;

Г) експерти;

Д) мистецтвознавці.

22. *Заявниками експертизи культурних цінностей можуть бути:*

А) фізичні особи;

Б) власники культурної цінності;

В) юридичні особи;

Г) уповноважені Державної служби контролю за переміщенням культурних цінностей через державний кордон України;

Д) мистецтвознавці.

23. *Організаторами експертизи культурних цінностей можуть бути:*

А) музеї;

Б) бібліотеки;

В) архіви;

Г) театри;

Д) музичні академії.

24. *Відповідно до «Переліку державних установ, закладів культури, інших організацій, яким надається право проведення державної експертизи культурних цінностей» на Волині державну експертизу можуть проводити:*

А) Волинський краєзнавчий музей;

Б) Літературно-меморіальний___Музей-садиба Лесі Українки у с. Колодяжне;

В) Волинська державна обласна універсальна наукова бібліотека імені Олени Пчілки;

Г) Музей волинської ікони;

Д) Державний архів Волинської області.

25. Відповідно до «Переліку державних установ, закладів культури, інших організацій, яким надається право проведення державної експертизи культурних цінностей» Волинський краєзнавчий музей отримав право на проведення експертизи:

А) предметів образотворчого мистецтва;

Б) архівних документів;

В) предметів філателії;

Г) природничих пам'яток;

Д) предметів техніки.

26. Відповідно до «Переліку державних установ, закладів культури, інших організацій, яким надається право проведення державної експертизи культурних цінностей» Волинський краєзнавчий музей отримав право на проведення експертизи:

А) предметів декоративно-ужиткового мистецтва;

Б) предметів нумізматики, фалеристики, медальєрики;

В) фотодокументів;

Г) музичних інструментів;

Д) холодної та вогнепальної зброї.

27. Відповідно до «Переліку державних установ, закладів культури, інших організацій, яким надається право проведення державної експертизи культурних цінностей» Волинський краєзнавчий музей отримав право на проведення експертизи:

А) транспортних засобів;

Б) меморіальних пам'яток;

- В) предметів археології;
- Г) рукописних книг;
- Д) кіно-, відео-, фонодокументів.

28. Відповідно до «Переліку державних установ, закладів культури, інших організацій, яким надається право проведення державної експертизи культурних цінностей» Державний архів Волинської області отримав право на проведення експертизи:

- А) друкованих видань;
- Б) фотодокументів;
- В) архівних документів;
- Г) рукописних книг;
- Д) кіно-, відео-, фонодокументів.

29. Відповідно до «Переліку державних установ, закладів культури, інших організацій, яким надається право проведення державної експертизи культурних цінностей» Волинська державна обласна універсальна наукова бібліотека імені Олени Пчілки отримала право на проведення експертизи:

- А) друкованих видань;
- Б) фотодокументів;
- В) меморіальних пам'яток;
- Г) рукописних книг;
- Д) кіно-, відео-, фонодокументів.

30. Акредитованими експертами можуть бути особи, які мають:

- А) вищу освіту;
- Б) науковий ступінь кандидата чи доктора наук;
- В) стаж роботи не менше 3-х років «за напрямками державної акредитації»;
- Г) практичний досвід роботи у державних експертних комісіях;
- Д) мають наукові публікації у відповідній галузі.

31. Назвіть приватні компанії, які проводять експертизу культурних цінностей:

- А) ТОВ «ІН КОНСАЛТИНГ»;
- Б) ТОВ «Арт-експ»;
- В) ТОВ «Арт-Аналітікс»;
- Г) ТОВ «Гемологічний центр»;
- Д) ТОВ «Центр експертизи культурних цінностей».

32. Назвіть випадки, коли здійснюється оцінка культурних цінностей:

- А) коли постає необхідність оцінити збитки;
- Б) при передпродажній підготовці;
- В) при вивезенні за кордон;
- Г) при надходженні до музейних фондів;
- Д) при використанні культурних цінностей у фінансових операціях.

33. Назвіть основні види вартості культурних цінностей, визнані Світовою організацією торгівлі та Всесвітньою митною організацією:

- А) операційна;
- Б) індикативна;
- В) ідентифікаційна;
- Г) аукціонна;
- Д) дедуктивна.

III. Визначити пропущені слова

34. Визначте пропущені слова : *Експертиза оціночної та страхової вартості музейних предметів Музейного фонду України може проводитися у []: з метою їх [] у музеї та з метою [] їх за межі України (на [], [] та ін.).*

- А) трьох випадках; Б) обліку; В) двох випадках;
- Г) тимчасового вивезення; Д) вивезення; Е) виставки;
- Є) реставрацію.

IV. Правильно / неправильно

35.Правильно / неправильно : *Експертиза оціночної та страхової вартості музейних предметів Музейного фонду України може проводитися у двох випадках: з метою їх обліку у музеї та з метою тимчасового вивезення їх за межі України (на виставки, реставрацію та ін.).*

А) так; Б) ні.

36.Правильно / неправильно : *Страхова вартість об'єктів, що є музейними предметами Музейного фонду України, визначається відповідно до Інструкції «Про порядок визначення оціночної та страхової вартості пам'яток Музейного фонду України».*

А) так; Б) ні.

37.Правильно / неправильно : *Експертиза музейних предметів Музейного фонду України з метою тимчасового вивезення їх за межі України регулюється Інструкцією «Про порядок визначення оціночної та страхової вартості пам'яток Музейного фонду України».*

А) так; Б) ні.

38.Правильно / неправильно : *Експертиза об'єктів, що є музейними предметами Музейного фонду України, проводиться з метою підготовки експертного висновку для прийняття рішення про можливість їх тимчасового вивезення з території.*

А) так; Б) ні.

39.Правильно / неправильно : *Під оцінкою предмета культурної цінності дослідники розуміють визначення прогностичної величини, що відображає найбільш вірогідну ринкову вартість предмету на момент проведення експертизи.*

А) так; Б) ні.

V. Коротка відповідь

40. *Коли в Україні почав складатися відкритий артинок?*

41. *З якою метою почалась розробка методик експертизи культурних цінностей?*
42. *Коли прийнята перша методика експертизи культурних цінностей?*
43. *Чи можна вивозити за кордон музейні предмети?*
44. *Чи можна вивозити за кордон музейні предмети, які становлять державну цінність?*
45. *Чи можна вивозити за кордон музейні предмети приватних музеїв?*
46. *Хто дає дозвіл на вивезення культурних цінностей за кордон?*
47. *Який документ дає дозвіл на вивезення культурних цінностей за кордон?*

VI. Відкриті завдання

48. *З якою метою були розроблені Методичні рекомендації з оцінювання творів декоративно-ужиткового і образотворчого мистецтва 1983 року?*
49. *Для кого призначались Методичні рекомендації з оцінювання творів декоративно-ужиткового і образотворчого мистецтва 1983 року?*
50. *Що бралось за основу визначення вартості ікони відповідно до Методичних рекомендацій з оцінювання творів декоративно-ужиткового і образотворчого мистецтва 1983 року?*
51. *За якими параметрами визначалась вартість книг відповідно до Методичних рекомендацій з оцінювання творів декоративно-ужиткового і образотворчого мистецтва 1983 року?*
52. *В чому суть операційної вартості культурних цінностей?*
53. *В чому суть індикативної вартості культурних цінностей?*
54. *В чому суть дедуктивної вартості культурних цінностей?*

Практичні завдання

Провести експертизу культурної цінності і заповнити:

1. Висновок державної експертизи культурних цінностей (попередня експертиза) (див. Дмитренко А. Методики оціночної експертизи культурних цінностей : методичні рекомендації для здобувачів вищої освіти спеціальності 027 Музеєзнавство, пам'яткознавство. Луцьк, 2024. URL : <https://evnuir.vnu.edu.ua/handle/123456789/24327/>, *додаток Д.3*);
2. Свідоцтво на право вивезення (тимчасового вивезення) культурних цінностей з території України (див. : Там само, *додаток Д.4*);
3. Висновок державної експертизи культурних цінностей (предметів Музейного фонду України) (див. : Там само, *додаток Д.9*);
4. Протокол оцінки пам'ятки культури за індексом соціокультурної цінності (методика В. Індутного) (див. : Там само, *додаток Е.1*).

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Бітаєв В. А., Шульгіна В. Д., Шман С. Ю. Методичні засади експертного дослідження культурних цінностей : Навч.-метод. посібн. Київ : НАКККиМ, 2010. 128 с.
2. Горішевський П., Ковалів М., Мельник В. та ін. Основи музеєзнавства, маркетингу та рекламно-інформаційної діяльності музеїв : Посібник / Під ред. В. Великочого, Н. Гасюк. Івано-Франківськ : Плай, 2005. 64 с. : іл.
3. Дмитренко А. Атрибуція як наукова галузь та комплекс досліджень. Методичні рекомендації. Луцьк : Терен, 2018. 48 с.
4. Дмитренко А. Атрибуція : суть, нормативно-правова база, місце в системі музейної роботи та мистецького ринку : матеріали для самостійної роботи : методичні рекомендації для здобувачів вищої освіти спеціальності 027 Музеєзнавство, пам'яткознавство. Луцьк, 2023. 56 с. URL : https://evnuir.vnu.edu.ua/bitstream/123456789/22902/1/atryb_dmytrenko.pdf
5. Дмитренко А. Експертиза культурних цінностей : теоретична складова : методичні рекомендації для здобувачів вищої освіти спеціальності 027 Музеєзнавство, пам'яткознавство. Луцьк, 2024. 83 с. URL : <https://evnuir.vnu.edu.ua/handle/123456789/24068>.
6. Дмитренко А. Експертиза культурних цінностей. Методичні рекомендації. Луцьк : Терен, 2018. 82 с.
7. Дмитренко А. Знавецтво як історичний попередник атрибуції та експертизи. *Гуманітарний простір науки : досвід та перспективи* : зб. матеріалів ХІ Міжнарод. наук. практ. інтернет-конф. (м. Переяслав, 25 вересня 2024 р.). Переяслав, 2024. Вип. 41. С. 96–102. URL : <https://evnuir.vnu.edu.ua/handle/123456789/24736>.
8. Дмитренко А. Музеї : колекції, експозиції, атрибуція, музейники : збірник статей : Наук. вид. Луцьк : Терен, 2020. 348 с. : іл.

9. Дмитренко А. Методи експертизи культурних цінностей : методичні рекомендації для здобувачів вищої освіти спеціальності 027 Музеєзнавство, пам'яткознавство. Луцьк, 2024. 51 с. (2,18 обл. вид. арк.). URL : <https://evnuir.vnu.edu.ua/handle/123456789/24326>.

10. Дмитренко А. Методики оціночної експертизи культурних цінностей : методичні рекомендації для здобувачів вищої освіти спеціальності 027 Музеєзнавство, пам'яткознавство. Луцьк, 2024. 157с. URL : <https://evnuir.vnu.edu.ua/handle/123456789/24327/>.

11. Калашникова О. Л. Ідентифікація та вартісна оцінка культурних цінностей : Навчальний посібник. Київ : Вища освіта, 2006. 287 с. : іл.

12. Калашникова О. Л. Основи мистецтвознавчої експертизи та вартісної оцінки культурних цінностей. Підручник. Київ : Знання, 2006. 479 с.

13. Карпов В. В., Денисюк Ж. З. Формування мистецьких колекцій : визначення оціночної вартості музейних предметів : навч. посіб. Київ : НАКККиМ, 2020. 112 с.

14. Короткий словник термінів з музейної справи / Уклад. І. Дорош, Т. Соломонова. Вінниця, 2004. 32 с.

15. Микульчик Р., Слободян П. Словник-довідник термінології музейної справи. URL : <http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/6494/4/22.pdf>.

16. Платонов Б. Основи оціночної діяльності. Підручник. Київ : НАКККиМ, 2013. 227 с. : іл.

17. Рутинський М. Й., Стецюк О. В. Музеєзнавство : Навч. посіб. Київ : Знання, 2008. 428 с.

18. Салата О. О. Основи музеєзнавства. Навчально-методичний посібник для студентів спеціальності «Історія». Вінниця : ТОВ «Нілан-ЛТД», 2015. 164 с.

19. Скус О. В. Основи історичного музеєзнавства. Умань : ПП Жовтий, 2011. 95 с.

20. Тимченко Т. Р. Експертиза творів образотворчого мистецтва : живопис (історія та методологія) : навч. посіб. Київ : НАКККіМ, 2017. 120 с., іл.

21. Хрящевська Л. М. Музеєзнавство та охорона культурної спадщини. Навч. посібник для змішаного навчання для здобувачів закладів освіти. Миколаїв : видавець Румянцева Г. В., 2023. 283 с.

22. Якубовський В. І. Музеєзнавство : Навч. посіб. Кам'янець-Подільський, 2010. 272 с. : іл.